

«Халәх тәрәшнине, патшаләх пулашнине»

Ял-йышпа пулсан малалла сұл усаля

Муркаш муниципалитет округенче патшаләх пулашавёпе ял сыннин пурнаҗне ыра улшанусем кертессе тәп тәллөв пулса тәрәт.

Шетмөпус территории пайән пусләхә Борис ВАСИЛЬЕВ ялсенче пурәнакансем ыранхи куна пәхса әслени пирки каларә. Борис Арефьевич кәсалхи әс-хәлле паллаштарниле пәрлех Шетмөпус территории пайән умри тәллөвәсем сунче те чаранса тәчә. Әслекен пәр ыранта тәмастех сав. Сывәх вәхәтра пурнаҗлама тәллөв лартнә әссем тата вәсенә пурнаҗламли мелсем ыррине кәна шантарассә. Савәнпа та ялсенчи пусарулла сынсем те умри тәллөвәсем пурнаҗа кәртме активлә хутшәнассә. Вәсем кашни ялта, ситес сұл пурнаҗлама паләртнә пур объектта та, пусаруллапа паләрассә тата ыттиценә хавхалантарассә. Умри тәллөвәсем пурнаҗлама пурте пәр сын пек хутшәнни ялта пурәнакансенә ыранхи кунпа пурәнма хавхалантарат.

– Сәршыв ял сине савәнни, ман шутпа, ялән малашләхә пуррине сирәплетет. Сакә Шетмөпус территории пайәшән те ют мар. Борис Арефьевич, территории пайәнчи ялсенче сывәх вәхәтра мәнле сәнәлөхсем ситмелле?

– Паян эфир хавәрт улшәнса пыракан пурнаҗра пурәнәтпәр. Сакна пирән территория пайәнче пурәнакансем лайәх әнланассә. Вәсем сәнәлөхсенә кәтсе илме хатәрри территории пайәнчи ял сыннисемпе ирттерекән тәл пулусенче те аван куранат. Пирән граждансем пурнаҗпа тан пыма тәрәшнине пире те кун йәркинчен юлмасәр әслеме ыйтат. Эфир сәпла тәватпәр та. Территори пайән тытәмәнче паян 8 ял: Шетмөпус, Катәкуй, Карманкасси, Мән Турхан, Сарчак, Автанкасси, Тивеш,

Опрыскьял. Вәсенче пурәнакансем малашләхә шанса ытларах чухне хәйсен тәрәшулахәпе каләпәшлә әссем туса ирттерессә. Паләртма кәмәллә, пурте хәйсен умәнчи тәллөвәсенә вәхәтра тата пахаләхлә пурнаҗламлишән тәрәшәссә.

– Эфир пурнаҗпа тан пынинче Чәваш Республикинче пусаруллах проекчәсем әнлән әслени те пәлтерәшлә. Сәпла мар-и?

– Питех те тәрәс ыйту. Юлашки сұлсенче Чәваш Республикинче ялта пурәнакансен пусаруллах проекчәсенә ытларах сұл панине курайтпәр. Эфир те кунта сұл хәррине тәрәсә юлас мар тесе әслетпәр. Муниципалитет округән депутатчәпе Александр Давыдовпа, хамәр әнри активистсемпе, вәренту тата культура әсчәнәсемпе пәр тәллөвә

вәй хурса ялта пурәнакансенә пәр чәмәра пухма хал ситертәмәр. Пурте пәрле пулни сәнә тәллөвәсем уса. Сәпла вара хамәр территория пайәнче эфир пурнаҗран юлмасәр аталанса пыма тәрәшатпәр. Кәсал сәс патшаләх пулашавёпе уса курса хамәр территория пайәнче 7 пусаруллах проектне пурнаҗларамәр. Умра – вәсенә йышәнасси. Подрядчиксем хәйсен явапәхне туйса әсленәрен кунта халә сивәч ыйтусем пулмалла мар тесе шутлатпәр.

– Хавәра лайәх пәлнәрен. Эфир мән пурнаҗламлине сәс ләпланса ларас сук. Сұлталәх вәсленә пынә май умри тәллөвәсем пирки каласа хавармәр-ши?

– Ку таранччен пурнаҗланә әссәсенә ялта пурәнакансем ала тупанә сунчи пек курса тәни малалла та тәрәшулла пулма ыйтат. Эфир сәк сұлтан айкинче юлас мар тетпәр. Сәпла вара сәнә тәллөвәсем паләртрамәр. Тәрәшулла әсленә вәсем вәхәтра пурнаҗланәсси пирки манән иккәлену сук.

Паян Чәваш Республикинче 2025 сұл валли пусаруллах бюджетчән проекчәсем хатәрлессе пырат. Ял сыннисен иртнә сұлсенчи тәрәшулахә сине пәхсан сывәх малашләхә та пит хәретмелле пулмаса шанатпәр. Сәк шанәспәх сәнә проектсем хатәрлерәмәр. Ситес сұл валли эфир вәсенә виссә пәхса хаварнә. Пәррәмәш –

Шетмөпус территории пайәнчи Турхан яләнчи Мичурин ячәллә урамра шыв пәрәхне тәпрен юсасси. Унән пәтәмәшлә хакә – 4 миллион та 367 пин те 841 тенкә. Иккәмәш проект та шыв пәрәхә хурассипех сыхәннә. Әна Карманкасси тата Катәкуй яләсем валли пәхатпәр. Проектән пәтәмәшлә хакә 5 миллион та 891 пин те 444 тенкә ытларах.

Сәк кунсенчә халәхпа канашласа 3-мәш проектпа әслеме пусларамәр. Ун тәрәх карманкассисемпе катәкуйсен ялти шыв башинә сәнәтмелле. Унән проект хакә – 3789770 тенкә.

Асәннә әссәсенә пурнаҗлама кәсал сәнәлөх пур: проектсенә сұл пама ял сыннисен Госуслугине кәрсә сәләмалла. Кун пирки сынсенә әнлантарса. Сәләвәх вәхәчә – ноябрән 10-мәшәччән.

Халәх вәхәтра сәк объектсенә ситес сұлхи әс планнә кәртессипе әслетпәр. Пәррәмәш объектта сынсенә явәстарассипе тата әнлантара әсә ирттерессипе Алексей Сергеевич Васильев явапә пулса тәрәт. Катәкуйпе Карманкассинчә вара ял сыннисенә пәр сыха пухассипе Луиза Ивановна Александрована ырапа паләртмалла. Пәрлехи тәрәшулахә ял тәрәхә тирпей-илемпә хәтләх ыйтәвәсенә сывәх малашләхә та кун йәркинчен кәлармә.

Тивешри шыв башинә ырнаштарнә самант.

Автанкассинчә чул сарнә сұл кәсал пулат.

Пуләшупа уса курма тәрәшатпәр

Юнкә территории пайән активисчә Надежда Шандимирова:

– Юлашки сұлсенчә хәйсен пурнаҗне лайәхлатас тәллөвәпе ялти халәх пәр шухәшлә пулса тата харпәр хәй укси-тенкине пустарса тәрлә проекта активлә хутшәнма тытәнчә. Каласа хавармалла, пусаруллах бюджет программия ялта пурәнаканшән ял-сала инфраструктурине сәнәтме, тавраләхә хәтләлантарса тирпей-илем күме пулашакан тәп мелсенчен пәри пулса тәчә. Пусаруллисенә патшаләх та укса-тенкә уйәрса парса пулашат. Сәкән ыра әнне ялсенчә пурәнакансем хавәрт әнланса илчәс. Вәсем паян унта активлә хутшәнма тәрәшәссә.

Халәхран пухнә тата бюджет программипе уйәрнә укса-тенкәпе юлашки сұлсенчә, муниципалитет округәнчи ытти ырансенчи пекех, Юнкә территории пайәнчә те пысәк каләпәшлә әссем туса ирттерме май килчә. Вәсем ытларах вәл е ку сұлталәх тематикипе киләшуллән пурнаҗланса пырассә.

Теләйлә ачаләх сұлталәкәнчә – 2023 сұлта – пусаруллах бюджетчәпе уса курса Юнкә яләнчи сәнә урамра ача-пәча лапамә хута кайрә. Халә кунта кунәпе ача-пәча сасси янәрәт. Унән уссинә кура ашә-амәшәсемпе тәпренчәкәсемпе усалма тухсан сәкән пек ыран пурришән чунтан савәнассә.

Чәваш Енре 2024 сұл – Экологи культурин тата сұл санталәкпа перекетлә уса курассин сұлталәкә. Юнкә территории пайәнчә пурәнакансем әна та пәр сын пек ырасхә йышәнчәс. Сәпла вара Канаш виссәлккинчә пурәнакансем пәрле пулса сұл санталәк әтәмлөх сәпки пулнинә асра тытса пусаруллах бюджет программипе ял варринчи пәвенә тасатрәс. Иртнә

сұл кунәсенчи шәрәх сәнәталәкпа тасатса илемлетнә сәк пәвә ял сыннисемшән ырапәх сәс пулчә. Күршә ялсем те тәрә шывпа сұл кәсә кәмәллә сәс пулчәс. Ку тәрәшән асәннә пәвә чән-чән кану ыранә пулса тәчә. Сәрмәскасси яләнчә халәхә пахаләхлә шывпа тивәстәрәс тесе шыв башни хута янинә те пысәк пәлтерәшлә әс тесе паләртассәм килет.

Юнкә яләнчи Явәльня урамәнчә пурәнакансем сұл санталәкпа упрассинә хәйсен умәнчә тәрәкан тәп тәллөвәсенчән пәри тесе йышәнассә. Савәнпа явәльнясем кәсал пәр шухәшлә пулса, сине тәрәсә, укса пустарса сәк программәна кәрсә юлма тәллөвә лартнә. Ку вәл – асәннә ял сыннисемшән пысәк пәлтерәшлә. Пәвенә тасатса йәркенә кәртсен пушар хәруш-сәрләхә те ялта тимлөхрә пулә. Кунпа пәрлех ял сыннисемпе ача-пәча та шәрәх вәхәтра шыва кәрсә савәнәс. Сәк әс хакә 965858 тенкәпе танлашат. Ял сыннисем программәна кәме 96 пин тенкине вәхәтра пустарнә та әнтә.

2025 сұл – Сәнтерүпе патриотләх сұлталәкә, Тәван сәршывән Аслә вәрси вәсленни 80 сұл. Сәкна тәпе хурса Пәррәмәш Май виссәлккинчә пурәнакансем те пусаруллах бюджетчәпе уса курса Тәван сәршывән Аслә вәрсинчә тата СВОра пуш хунисенә асәнса ялта паләк сәкләс тәллөвлә. Сәк әсән хакә 750618 тенкә. Ял сыннисен түпи – 75 пин тенкә. Пусаруллисем хавхалантарса пынипе тата сивәч ыйтәва вәхәтра татса пама ял сыннисем пәр шухәшлә пулнинә пәрлехи енчәкә сителәклә укса-тенкә пухнә та әнтә.

Юнкә территории пайәнчә әслекенсенә патшаләх пулашавёпе пәлсә, сынсен пусарәвнә шута илсә әсленәшән тав тәвас килет. Әсәсем малашнә те әнса пыччәр.

Икә проект

Алексей Кириллов, Муркаш территории пайән пусләхә:

– Муркаш территории пайәнчә ситес сұл Шаптак яләнчә Прудовая урамран Заречная урамә кәснә ыранти пәвенә тасатса дамбәна сирәплетме паләртассә. Проект хакә 5 млн тенкә.

Малиновка яләнчә шыв пәрәхәсенә юсамалла тата сәнә башня лартмалла. Проект хакә – 3 млн та 771 пин тенкә.

Территори пайә ку тәрәхәра пурәнакансенә Госуслугинчә уншән активлә сәләма ыйтат.

Әмәтре – ял клубә

Надежда Никитина, Сәтракасси территории пайән пусләхә:

– Сәтракасси территории пайән тәп усадьбинчә те пәррәмәш сұл мар әнтә клуб ыйтәвә сивәч тәрәт. Вәл пурнаҗа кәриччен халә вәхәт нумаях юлмәст. 2025 сұл валли сынсен пусаруллахәпе уса курса ялта клуб тумә пәхнә. Проект хакә – 14598 пин тенкә. Әна пурнаҗламлине конкурс ноябрән 10-мәшәччән пырат.

Территори пайә сынсем Госуслугинчә сәк проектшән сәләма активлә хутшәнасса шанат.

Эфир икә яла шыв кәртәсшән

Пусаруллах бюджетчән проекчәсенә пурнаҗланә пирки Чуманкасси территории пайән пусләхә Николай Белов каласа парат:

– Ял сыннисемпе пәрле ыранти пурнаҗ условинә лайәхлатма тәрәшатпәр. Ку тәләшпә пусаруллах бюджетчән программия пысәк пәлтерәшлине паләртас килет. Сынсем сәк программәна әнланассә, унта активлә хутшәнма тәрәшәссә.

Пусаруллах бюджетчән программипе эфир ыранта майәпен ял пәвисенә тасатса вәсен пусәсенә сирәплететпәр, сұлсенә вак чул сарса юсатпәр тата ытти әс тәватпәр. 2024 сұлта Чуманкасси территории пайә пусаруллах бюджетчән программине хутшәнса 4 проект пурнаҗлама пултарчә. Сәксем пурте ял пәвисенә тасатассипе сыхәннә: пәррәмәш – Чуманкассинчи Советская урамра, проект хакә 1 млн тенкә майлә; иккәмәш – Якаткассинчә, проект хакә 1 млн тенкә сурә майлә; виссәмәшәпә тәваттәмәшә – Исәтерккәре, хакәсем 250 пин тенкә тата 1 млн тенкә сурә.

2025 сұлта Исәтерккә тата Анаткас Апаш яләсенчә пурәнакансенә әсмелли паха шывпа тивәстәрәс тетпәр. Ку тәләшпә сынсемпе тәл пулса каласнә, пәрлехи пуху ирттернә, сынсен шухәшнә шута илнә – шывә, чән та, пурне те кирлә. Пусаруллах бюджетчән программине кәме шанатпәр, ыранти сынсенчән ку тәләшпә укса пустартамәр.

Анаткас Апаш яләнчи проект хакә – 3 млн сурә тенкә ытларах, Исәтерккәри Емельянов урамәнчи әс хакә – 2 млн тенкә ытла, сәк ялти ытти урамри әсә пирән 8 млн тенкә ытлаләх пурнаҗламалла.

Сынсенә сәнәлөх пирки – проектсен конкурс суйләвә пирки – әнлантарнә. Малашнә граждансен ыранти проектсемшән патшаләх тата муниципалитет пәрлехи порталән системинчә сәләмалла, пурне те сәк кунсенә сәләма активлә хутшәнма ыйтатпәр. Вәхәтра сәләни хушма балл пухма май парат.

Проект Чәваш Ен Цифра министрствия пулашнине пурнаҗланат.